Dosarul nr. 2a-1662/23 (dosar electronic 2-22171577-02-2a-03052023)
Judecătoria Chişinău, judecător Alexandru Sandu

D E C I Z I E

mun. Chișinău 19 octombrie 2023

Colegiul civil, comercial și
de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău
în componența:
Președintele ședinței, judecător Ion Secrieru
Judecătorii Marina Anton şi Vitalie Cotorobai
Grefier Elena Ciubatîi

examinând, în şedinţă de judecată publică, apelurile declarate de avocatul Lungu Cristina, în interesele reclamantului Vremea Valeriu și de reprezentantul Ministerului Justiției, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 27 februarie 2023, pronunțată în cadrul cauzei civile intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Vremea Valeriu către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată, prin care acțiunea a fost admisă parțial, -

c o n s t a t ă :

La 22 noiembrie 2022 avocatul Lungu Cristina, în numele și interesele lui Vremea Valeriu, acționând în baza mandatului avocațial seria MA nr. ***** din 24.10.2022 s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, prin care a solicitat încasarea din bugetul statului, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 100000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, precum și a sumei de 5000 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistență juridică.

În motivarea cererii de chemare în judecată reprezentantul reclamantului a indicat, că Vremea Valeriu a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 310(1)CP, precum că având calitatea de reclamant, în cadrul ședinței din luna august 2016, în cauza civilă depusă de „Vregmal Fruct ” S.R.L. vs „Normexim” S.R.L., Pșenița Marcel cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și cheltuielilor de judecată, a prezentat probe false instanței de judecată, manifestate prin declarație necorespunzătoare și cu rea voință a încercat să influențeze procesul de efectuare a justiției.

Mai declară reclamantul, că prin sentința din 15.04.2022 emisă de Judecătoria Edineț /sediul Briceni/ reclamantul a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal, iar cu intervenirea termenului de prescripției tragerii la răspundere penală procesul penal a fost încetat în privința sa.

Ulterior, prin decizia Curții de Apel Bălți din 20.09.2022 a fost casată sentința Judecătoriei Edineț /sediul Briceni/ din 15.04.2022 și a fost emisă o nouă hotărâre, prin care, în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 3 Cod de procedură penală a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Consideră că dispune de dreptul subiectiv la repararea prejudiciului moral în baza Legii 1545, cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală, în condițiile în care în privința sa a fost emisă o sentință /decizie de achitare, rămasă definitivă și irevocabilă. Prejudiciul cauzat în urma derulării procedurilor respective pe o perioadă îndelungată (instanța de fond 25.09.2019-15.04.2022, instanța de apel 30.05.2022-20.09.2022) incertitudinea unei soluții finale, suferințe psihologice, afectările emoționale, disconfortul suportat, iar suma de 100000 lei ar reprezenta o satisfacție echitabilă în raport cu prejudiciul suportat.

Reprezentatul pârâtului Ministerul Justiției în referința depusă acțiunea nu a recunoscut și a solicitat respingerea acesteia ca fiind neîntemeiată, menționând că în speță nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, respectiv toate acțiunile organului de urmărire penală și a procuraturii sunt în strictă conformitate cu prevederile legale.

A susținut că, suma solicitată cu titlu de prejudiciu moral este neîntemeiată, exagerată și nejustificată, în condițiile în care nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente, care să confirme faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie.

Reprezentantul intervenientului accesoriu, Procuratura Generală, Vochin Alina prin referința depusă a solicitat respingerea cererii de chemare în judecată, ca fiind neîntemeiată, menționând faptul, că existența în speța dată a sentinței de achitare nu denotă faptul, că organul de urmărire penală sau instanțele de judecată au admis careva acțiuni ilicite, or, efectuarea măsurilor operative de investigație și acțiunilor de urmărire penală este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoana care a comis infracțiunea.
cazul reclamantului Vreamea Valeriu, acțiunile de urmărire penală au fost realizate în

A mai menționat că, reclamantul pretinde la despăgubiri bănești, însă nu a prezentat careva probe care să ateste cauzarea frustrărilor, stresului și a neliniștii, ponegririi onoarei, demnității și reputației sale, care să justifice încasarea prejudiciului moral în mărime de 100000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 27 februarie 2023 acțiunea a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din contul bugetului de stat, prin

intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Vremea Valeriu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în cauza penală de învinuire în baza art. 310 alin. (1) Codul penal finisată cu adoptarea de Curtea de Apel Bălți a deciziei din 20.09.2022 (dosarul 1r-108/2022) prin care persoana a fost achitată pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, în mărime de 20000 lei și cheltuielile de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 5000 lei, în total 25000 lei.

În motivarea soluției sale instanța de fond a reținut, că reclamantul Vremea Valeriu prin sentința din 15.04.2022 emisă de judecătoria Edineț a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal, dar în final a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Astfel se consideră că aceasta a suportat suferințe fizice și psihice, fiindu-i afectat drepturile garantate de CEDO cât și de Constituția RM, respectiv persoana este subiect cu drept de sesizare a instanței de judecată prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Cu referire la solicitarea de încasare a prejudiciului moral în mărime de 100000 lei este una excesivă și urmează a fi admisă parțial, și a dispus încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al R.Moldova, în beneficiul reclamantului Burcovschi Vadim, a sumei de 20000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest, suma care depășește cuantumul sus-indicat s-a respins ca neîntemeiată.

Cu referire la cerința privind încasarea cheltuielilor de asistenta juridică în sumă de 5000 lei, instanța a reținut, că este necesar de a încasa din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vremea Valeriu, suma de 5000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, acestea fiind reale, necesare, rezonabile.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la 6 martie 2023 avocatul Lungu Cristina, , în numele și interesele reclamantului Vremea Valeriu a contestat cu apel hotărârea primei instanțe, solicitând casarea parțială a acesteia, în latura neadmisă a acțiunii, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral.

De asemenea, nefiind de acord cu hotărârea numită, împotriva acesteia la 9 martie 2023 Ministerul Justiției, reprezentat de Bejan Vadim, în baza procurii cu nr. 16 din 17.02.2023, valabilă până la 17.02.2025, a declarat apel solicitând casarea hotărârii, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 22 iunie 2023 apelurile declarate de avocatul Lungu Cristina, în interesele reclamantului Vremea Valeriu și de reprezentantul Ministerului Justiției, au fost acceptate pentru examinare și intentată procedura în apel.

În motivarea apelului declarat de reprezentantul apelantului Vremea Valeriu, avocatul Lungu Cristina s-a indicat, că în cazul suportării unui prejudiciu moral fiecare persoană vătămată acordă o consideraţie diferită valorilor lezate. Persoana vătămată apreciază acele valori sau activităţi, care îi satisfac anumite necesităţi sau aspiraţii. Cuantumul compensaţiei acordate depinde şi de durata menţinerii consecinţelor cazului urmare a cărora s-au produs. Stabilind cuantumul compensaţiei

pentru prejudiciul moral, instanţa de judecată trebuie să ţină cont de măsura în care această compensaţie poate acorda persoanei vătămate o anumită satisfacţie.

În acest context a subliniat, că la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanța de fond n-a ținut cont de durata procedurilor şi faptul potrivit căruia cauza penală de învinuire a lui Vremea Valeriu s-a examinat în instanţa de fond în perioada 25.09.2019 - 15.04.2022, în instanţa de apel în perioada 30.05.2022 - 20.09.2022. Prin sumarea tuturor perioadelor respective, rezultă că această cauză penală de învinuire a lui Vremea Valeriu de săvîrşirea infracţiunii prevăzute de art.310 alin.(l) Cod penal, s-a examinat în instanţele de judecată pe parcursul a 3 ani. Faptul derulării procedurilor respective pe o perioadă îndelungată şi incertitudinea unei soluţii finale, a cauzat apelantului/reclamantului prejudiciu moral.

În această ordine de idei a accentuat şi la suferinţele psihologice şi afectarea stării emoţionale a apelantului/reclamantului în prezenta cauză, din moment ce participarea la acţiunile procesuale, întocmirea actelor de procedură, pledarea în faţa instanţelor de judecată au creat un disconfort acestuia, au consumat timp şi emoţii.

A menționat, că estimînd circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, luînd în considerare suferinţele psihice suportate de către Vremea Valeriu, în urma tragerii ilegale la răspundere penală, stresul şi efectele psihologice provocate, disconfortul suportat, consideră că suma de 100000 MDL reprezintă o satisfacţie echitabilă în vederea reparării prejudiciului moral suportat.

În motivarea apelului Ministerului Justiției s-au indicat aceleași motive de fapt și de drept din referința prezentată în prima instanță, completând că instanţa de fond la primirea soluţiei judecătoreşti a aplicat eronat normele de drept material ce ţin de încasarea prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, în condiţiile în care pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545, necesită de a fi întrunite atît circumstanţele prevăzute de art.6 - dreptul la repararea prejudiciului, cît şi cele prevăzute de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material şi moral. Or, normele legale enunţate sunt indisolubile si nu pot fi aplicate separat.

În acest context menționează, că instanţa de fond eronat şi neîntemeiat a admis, chiar şi parţial, pretenţia intimatului / reclamantului Vremea Valeriu, în contextul în care, conform prevederilor art.3 din Legea prenotată, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reţinerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declaraţie de a nu părăsi localitatea sau ţara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunităţii; efectuării ilegale. în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziţiei, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcţie), precum şi în urma altor acţiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reţinerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către

instanţa de judecată; efectuării măsurilor operative de investigaţii cu încălcarea prevederilor legislaţiei; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ştampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare.

Totodată, potrivit art. 6 din aceiaşi Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare; scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; adoptării de către instanţa judecătorească a hotărîrii cu privire la adularea arestului contravenţional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice şi adoptării, de către judecătorul de instrucţie, în condiţiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privinţa persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulităţii actelor sau acţiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigaţii.

Sub acest aspect, consideră motivarea instanţei de fond, precum că Vremea Valeriu este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545, deoarece a fost ilegal învinuit şi atras la răspundere penală este nefondată şi eronată, în condiţiile prin prisma prevederilor art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545, nu orice acţiune a organelor de drept şi judecătoreşti atrage răspunderea Statului.

În această ordine de idei a accentuat, că este important şi necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. De altfel, în sensul prevederilor enunțate rezultă expres, că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare şi de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, şi anume existenta faptei ilicite.

La caz, nu există nici un act procedural definitiv şi irevocabil al instanţei de judecată (ex. încheiere interlocutorie), sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acţiunile organului de urmărire penală, astfel, instanţa de fond eronat a dispus încasarea din contul bugetului de stat în beneficiul lui Vremea Valeriu a sumei de 20000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr. 1545/1998.

La fel a menționat partea apelantă, că instanța eronat a apreciat pertinența suferirii unui prejudiciu moral în lipsa unor probe concludente, în situația în care apelantul/reclamant Vremea Valeriu nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența unor suferințe cauzate.

Apelantul/reclamant Vremea Valeriu, cât și avocatul său Lungu Cristina, cum și reprezentantul Procuraturii Generale în ședința de judecată nu s-au prezentat, primii prin cererea expediată prin poșta electronică au solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, iar ultimul nu a informat despre motivele neprezentării. Urmare a acestui fapt și

potrivit dispozițiilor art. 379 Cod de procedură civilă, Colegiul a dispus examinarea cauzei în lipsa părților absente.

Reprezentantul părții apelante/pârâte Ministerului Justiției, Listru Eugenia în cadrul ședinței instanței de apel a solicitat admiterea apelului în sensul formulat și respingerea apelului declarat de reprezentantul apelantului/reclamant Vremea Valeriu, avocatul Lungu Cristina.

Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelul declarat avocatul Lungu Cristina, în interesele reclamantului Vremea Valeriu este neîntemeiată și urmează a fi respins, iar apelul declarat de Ministerul Justiției întemeiat și necesar a fi admis, cu modificarea hotărârii Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 27 februarie 2023, din următoarele considerente.

Termenul de declarare a apelului.

Potrivit art. 362 alin. (1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile calculat din data pronunţării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

După cum a fost indicat mai sus reprezentantul reclamantului Vremea Valeriu, avocatul Lungu Cristina a depus cererea de apel la 6 martie 2023, iar reprezentantul Ministerului Justiție a depus cererea de apel la 9 martie 2023, contestând hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/, dispozitivul căruia a fost pronunțat la 27 februarie 2023. Astfel Colegiul atestă și constată, că apelurile au fost declarate în interiorul termenului acordat de Lege.

Cadrul legal pertinent aplicabil speței.

În conformitate cu art. 385 lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul și să modifice hotărârea primei instanțe.

Potrivit art. 239 Cod de procedura civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

În temeiul art. 240 Cod de procedură civilă (1) La deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii; (3) Instanţa judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretenţiilor înaintate de reclamant.

În conformitate cu prevederile art. 121 Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului.

Totodată, potrivit art. 130 Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanţa judecătorească o forţă probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi suficienţa pentru soluţionarea pricinii. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanţa judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe şi respingerea altor probe, precum şi argumentarea preferinţei unor probe faţă de altele.

Conform prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Articolul 130 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează, că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Potrivit art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importantă pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

Totodată, sarcina instanței de apel derivă, reieșind din dispozițiile art. 373 Cod de procedură civilă, în condițiile în care instanța de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acțiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.

De asemenea, în limitele apelului dedus judecării, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei. Concomitent, instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar invocate de părți și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor instanței de apel, ultima are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor

instanței inferioare (Hirro Balani contra Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis contra Greciei nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).

Conform prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, iar art. 4 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești stipulează, că la examinarea pricinilor de acest gen sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Articolul 5 alin. (1) Cod de procedură civilă declară, că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă şi instanțele judecătorești.

Potrivit art. 1405 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 1 martie 2019), prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În conformitate art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi ale instanțelor judecătorești.

În conformitate cu art. 525 alin. (1) şi (2) Codul de procedură penală, acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în termen de trei ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului conform prevederilor art. 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești.

Potrivit art. 2 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, prin acțiuni ilicite se înțeleg - acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții,

ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

În temeiul art. 3 alin. (1) din Lege, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum şi în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigați cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare, Iar potrivit alin.(2) al aceluiași articol prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură şi din instanțele judecătorești.

Conform art. 7 lit. d) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătoreștii nr. 1545 din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare şi cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite.

Iar, art. 8 alin. (2) din Legea menționată, mărimea prejudiciului cauzat persoanei fizice care şi-a ispășit pedeapsa prin muncă neremunerată în folosul comunității se calculează în mărime de până la 2 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității.

Starea de fapt și circumstanțele pricinii. Aprecierea instanței de apel.

Din materialele cauzei rezultă că, făcând uz de remediul intern, în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, reclamantul Vremea Valeriu, reprezentat de către avocatul Lungu Cristina, prin acţiunea formulată împotriva Ministerului Justiţiei, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova a solicitat încasarea din bugetul statului, prin intermediul

Ministerului Justiției, a sumei de 100000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, precum și a sumei de 5000 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistență juridică.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii înaintate de Vremea Valeriu, dispunând în acest sens încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Vremea Valeriu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în cauza penală de învinuire în baza art. 310 alin. (1) Codul penal finisată cu adoptarea de către Curtea de Apel Bălți a deciziei din 20.09.2022(dosarul 1r-108/2022) prin care persoana a fost achitată pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, în mărime de 20000 lei și cheltuielile de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 5000 lei.

Exprimându-și dezacordul cu hotărârea instanței de fond din 27 februarie 2023 reprezentanții reclamantul Vremea Valeriu, avocatul Lungu Cristina și al Ministerului Justiției au contestat-o cu apel, invocând argumentele expuse mai sus.

La fel Colegiul a stabilit potrivit materialelor pricinii, că reclamantul Vremea Valeriu a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal, precum că având calitatea de reclamant, în cadrul ședinței din luna august 2016, în cauza civilă depusă de „Vregmal Fruct" S.R.L. vs „Normexim" S.R.L., Pșenița Marcel cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și cheltuielilor de judecată, a prezentat probe false instanței de judecată, manifestate prin declarație necorespunzătoare și cu rea voință a încercat să influențeze procesul de efectuare a justiției.

Prin sentința din 15.04.2022 emisă de judecătoria Edineț /sediul Briceni/ Vremea Valeriu a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 310(1)CP, iar cu intervenirea termenului de prescripției tragerii la răspundere penală procesul penal a fost încetat în privința acestuia.

Totodată se atestă faptul că prin decizia Curții de Apel Bălți din 20.09.2022 a fost casată sentința Judecătoriei Edineț /sediul Briceni/ din 15.04.2022 și a fost emisă o nouă hotărâre în privința lui Vremea Valeriu învinuit în baza art.310 al.(1)CP, prin care în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Corespunzător, reclamantul Vremea Valeriu pretinde la repararea de către Stat a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, inclusiv ale procuraturii și instanțelor judecătorești.

Colegiul ține să accentueze, că reclamantul Vremea Valeriu a motivat existența prejudiciului moral prin efectul procedurii penale, acțiunilor și măsurilor supuse în cadrul acesteia.

La acest capitol Colegiul atestă, că instanța de fond corect a stabilit starea de fapt, corect a identificat și aplicat cadrul legal litigiului dedus judecății și corect a constatat existența criteriilor, cumulului de circumstanțe și situației, ce impune survenirea răspunderii Statului pentru acțiunile organelor și instituțiilor sale în cadrul procedurii penale derulate în privința reclamantului/apelant Vremea Valeriu. Or, după

cum a fost stabilit, faptul nefiind contestat de nici una din părți, Vremea Valeriu a fost supus procedurii penale, fiind inițial condamnat, inclusiv printr-un act judecătoresc definitiv și executoriu, la pedeapsa închisorii, dar pedeapsa nu a fost pusă în executare, ca într-un final să fie achitat irevocabil.

Astfel, raportând cadrul legal citat la circumstanțele speței Colegiul conchide, că în situația descrisă se întrunesc temeiurile legale de intervenire a răspunderii Statului pentru acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești, deoarece reclamantul/apelant a fost supus procedurilor penale, fiind inițial condamnat, inclusiv printr-un act judecătoresc definitiv și executoriu, la pedeapsa închisorii, dar pedeapsa nu a fost pusă în executare, ca într-un final să fie achitat irevocabil. Însă, chiar și în situația în care pedeapsa nu a fost pusă în executare, iar în privința lui Vremea Valeriu nu au fost efectuate măsurilor speciale de investigație, acțiuni procesuale care atentează la drepturile și libertățile fundamentale, inclusiv măsuri procesuale preventive și de constrângere, totuși, prin condamnarea definitivă, cu achitarea ulterioară, acestuia i s-a adus o atingere esențială dreptului de a nu fi supus procedurilor și pedepselor penale în afara Legii.

Mai mult, Colegiul atestă că condamnarea definitivă la pedeapsa închisorii, chiar și în situația în care pedeapsa nu a fost pusă în executare, constituie o atentare inadmisibilă, la drepturile și libertățile fundamentale, inclusiv la circulația liberă la siguranță și libertate, garantate de art. 25 din Constituția R.Moldova și art. 5 CEDO.

În acest sens, Colegiul acceptă poziția părții reclamante, privind limitarea, chiar și indirectă, a acestuia în libertate și siguranță, prin condamnarea sa la închisoare. Or, aflarea reclamantului sub incidența procedurilor penale cu statut de bănuit, învinuit și condamnat, în circumstanțele descrise, impune implicit răspunderea Statului pentru lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestuia.

Colegiul respinge argumentele Ministerului Justiției în acest sens, referitoare la faptul că reclamantul Vremea Valeriu a avut doare calitățile menționate în cadrul unei proceduri penale inițiate și derulate legal, acțiune complet justificată și necesară, organul de urmărire penală fiind obligat să întreprindă toate măsurile necesare și legale întru elucidarea adevărului și asigurarea atragerii la răspundere a infractorului, nefiind declarate ca fiind ilegale care-va acțiuni și măsuri efectuate și întreprinse în privința lui și nu a fost supus unei pedepse publice, deoarece cazul său nu a fost dedus judecății, el fiind în final achitat, de aceea, nu ar exista temeiuri pentru acordarea unei despăgubiri. Or, aceste argumente contravin stării reale de fapt constatate de instanță și reglementate de normele de drept material aplicabile.

La fel Colegiul nu poate accepta poziția Ministerului Justiției, cum că reclamantul nu poate pretinde la despăgubiri, deoarece la nivel național nu au fost constatate ca fiind ilicite acțiunile organelor de drept întreprinse pe marginea cauzei penale, în cadrul căreia reclamantul a avut calitatea procedurală corespunzătoare deoarece, după cum a fost indicat anterior, Vremea Valeriu nu a fost supus măsurilor procesuale preventive însă a fost condamnat. Mai mult, Colegiul concluzionează că în

cazul acestuia, în circumstanțele sus-descrise, în final, achitarea nu constituie un remediu efectiv și eficient de restabilire în drepturi și reabilitare a persoanei, după cum pretinde Ministerul Justiției, nefiind, în opinia acestuia, necesară și acordarea unei compensații bănești, în special în situația în care nu au fost admise careva acțiuni ilicite din partea organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești. Colegiul în acest sens face referire și la statutul persoanei pe parcursul procedurilor penale derulate în privința sa, imaginea acestuia, onoarea și demnitatea care i-au fost afectate prin supunerea procedurilor penale, înaintarea unor învinuiri de comiterea faptei ilicite infracționale, cu reabilitarea ulterioară, prin achitarea lui Vremea Valeriu.

Din cele expuse mai sus reiese cert, că argumentele Ministerului Justiției referitoare la lipsa temeiurilor pentru înaintarea acțiunii de încasare a prejudiciului moral nu pot fi admise, purtând un caracter pur declarativ și fiind în contradicție cu starea reală de fapt stabilită de instanță și cu cadrul legal aplicabil, deoarece, în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 lit. a) și lit. c) și art. 6 lit. b) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii. Or, potrivit art. 3 lit. a) și lit. c) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, este reparabil prejudiciul moral și material, cauzat persoanei fizice în urma reținerii ilegale […]; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției […] precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

De asemenea, în temeiul art. 6 lit. b) al aceleiași Legi, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare. Totodată, după cum a fost indicat anterior, potrivit art. 10 al Legii numite, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta Lege apare în cazurile specificate la art. 6 din aceasta.

Astfel, Colegiul conchide ca fiind corectă concluzia instanței de fond, privind întrunirea condițiilor de intervenire a răspunderii Statului pentru încălcarea drepturilor și libertăților lui Vremea Valeriu în cadrul procesului penal derulat în privința sa.

Cu toate acestea Colegiul admite argumentele Ministerului Justiției, ce se referă la caracterul excesiv al sumei, echivalent bănesc al prejudiciului moral, adjudecat și va admite apelurile acestora în această privință, modificând soluția instanței de fond prin micșorarea sumei echivalentului bănesc al compensației prejudiciului moral cauzat, acordat în calitate de despăgubire pentru daunele morale cauzate.

Or, ceea ce a urmărit legiuitorul prin dispozițiile Legii nr. 1545 din 25.02.1998, a fost să fie acordate despăgubiri și persoanelor a căror nevinovăție a fost stabilită la finalizarea urmăririi penale sau a procesului penal, după ce au suportat privări sau restrângeri de libertate, chiar dacă respectivele măsuri apăreau ca fiind justificate în lumina cercetărilor penale efectuate până la data adoptării lor, dar ca nefiind necesare

în situația în care s-a stabilit nevinovăția persoanei urmărite penal, despăgubirile urmând a fi achitate de la Bugetul de stat.

Însă, după cum a fost indicat anterior, Colegiul consideră că cuantumul compensației pentru prejudiciul moral cauzat reclamantului nu a fost corect determinat de instanța de fond, fiind unul net peste nivelul prejudiciului moral cauzat în coraport cu modul în care a derulat procedura penală, drepturilor și libertăților afectate, întinderea, perioada și durata acestor încălcări și limitări. Or, la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanța de fond nu a ținut cont de circumstanțele sus-descrise, cum nici de persoana reclamantului și starea socială a acestuia, nu a ținut cont de modul de percepere a reclamantului în societate în raport cu calitatea sa socială și gravitatea infracțiunii de comiterea căreia a fost învinuit, intensitatea și periodicitatea suferințelor cauzate urmare a procedurilor la care a fost supus, atât de ordin psihic cât și moral, acestea fiind de o profunzime și intensitate suficientă pentru a impune Statul la acordarea unor despăgubiri bănești pentru recuperarea prejudiciului moral cauzat, însă într-un cuantum mai mic decât cel determinat de prima instanță.

Or, cuantumul compensației prejudiciului moral cauzat reclamantului trebuie să fie într-un raport proporțional gradului de suferințe psihice și morale, cum și gradului în care reputația acestuia a fost lezată, gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper acțiunile și măsurile penale efectuate în privința lui, perioada și intensitatea restricțiilor și atentări la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia în cadrul procedurii penale.

Prin urmare, instanța de apel constată că suma de 20000 MDL dispusă spre încasare reprezintă o sumă excesivă, aceasta urmând a fi micșorată până la suma de 5000 MDL, aceasta fiind rezonabilă și echitabilă, acordând o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa.

La fel, colegiul consideră necesar a compensa parțial cheltuielile de judecată suportate de Vremea Valeriu în actualul proces civil, cheltuieli formate din plata pentru serviciile avocatului, în sumă de 2000 MDL, valoarea acestora stabilită de instanța de fond fiind una exagerată.

În acest sens Colegiul face referire la prevederile art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă potrivit cărora instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut câştig de cauză cheltuielile de judecată. La fel, confirm art. 96 Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut câştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile.

Astfel, normele procedurale la care se face referire declară că cheltuielile pentru asistenta juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime. Pentru dovada cheltuielilor suportate se evidenţiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaţilor (copii de pe dispoziţiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidenţă emisă pentru clienţi şi în alte cazuri stabilite de legislaţie; listă detaliată a actelor/acţiunilor efectuate de avocat şi orarul timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

În speță, reclamantul a pretins suma de 5000 lei drept compensare a cheltuielilor de asistență juridică suportate la judecarea prezentei cauze. În temeiul normei legale citate, Completul consideră necesar de a încasa din contul Bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în folosul lui Vreamea Valeriu cheltuielile de judecată suportate în actuala cauză civilă, formate din plata pentru serviciile avocatului în sumă de 2000 lei, sumă care este reală, necesară şi rezonabilă. Colegiul a ajuns la această concluzie având ca reper gradul de complexitate a cauzei, obiectul litigiului, tipul și felul pretențiilor, volumul acțiunilor și actelor întreprinse, efectuate și executate de avocat în interesul clientului său.

Din considerentele expuse și, având în vedere că circumstanțele pricinii şi normele materiale au fost stabilite, dar circumstanțele de fapt au fost reținute incorect, cu aprecierea lor greșită de către prima instanță, cum și aplicarea parțial incorectă a cadrului legal, Colegiul ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat de avocatul Lungu Cristina, în numele și interesele reclamantului Vremea Valeriu, admite apelul declarat de Ministerul Justiției, a modifica hotărârea instanței de fond, în partea cuantumului prejudiciului moral și a cheltuielilor de asistență juridică.

Reieșind din cele relatate și în conformitate cu prevederile art. art. 385 lit. b) și 389-390 Cod de procedură civilă Colegiul, -

d e c i d e:

Respinge cererea de apel declarată de avocatul Lungu Cristina, în numele și interesele reclamantului Vremea Valeriu.

Admite apelul declarat de Ministerul Justiției.

Modifică hotărârea Judecătoriei Chișinău /sediul Centru/ din 27 februarie 2023, pronunțată în cadrul cauzei civile inițiată la cererea de chemare în judecată depusă de Vremea Valeriu către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată și micșorează cuantumul prejudiciului moral încasat de la suma de 20000 (douăzeci mii) MDL la suma de 5000 (cinci mii) MDL și cheltuielile

de asistență juridică de la suma de 5000 (cinci mii) MDL la suma de 2000 (două mii) MDL.

Decizia este definitivă și executorie din data adoptării, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la comunicare, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței **Ion Secrieru**
Judecător

Judecătorii **Marina Anton**

Vitalie Cotorobai